

Ринок страхових послуг у 1 кварталі 2009 року

Страховий ринок України в першому кварталі 2009 року розвивався в умовах складної ситуації в реальному секторі економіки та при загальному спаді виробництва. За результатами 1 кв. 2009р. в більшості показників страхової діяльності відмічалися темпи спаду (таблиця 1), у порівнянні до 1 кв. 2008 року динаміка показників свідчила про такі тенденції:

- **на 18,8% знизилася кількість укладених договорів (крім н/в)***, при цьому кількість договорів, укладених з фізичними особами, знизилася на 11,4%, а договорів з юридичними особами – на 43,2%;
* за виключенням договорів з обов'язкового особистого страхування від нещасних випадків на транспорті, їх кількість у 1 кв.2009р. становила 130 094 399 одиниць і також знизилася на 18,5%
- **до 5% знизилися страхові виплати/відшкодування:** валові страхові виплати/відшкодування впали на 2,3%; чисті страхові виплати – на 5%;
- **більш як удвічі, ніж страхові виплати, скоротилися обсяги страхових премій:** на 12,7% знизилися валові страхові премії; на 15,3% – чисті страхові премії;
- **на 21,2% зросли загальні активи**, з них активи, визначені законодавством для покриття страхових резервів, – на 16,8%;
- **на 15% зросли страхові резерви**, при цьому технічні резерви – на 10,4%, а резерви зі страхування життя – на 47,0%;
- **на 9,1% знизилися обсяги перестраховування**, в тому числі обсяги премій, сплачених на внутрішньому ринку на 7,1%, на зовнішньому – на 17,8%;
- **на 4,1% (або на 19 компаній) збільшилась кількість страхових компаній.** На кінець 1 кварталу 2009 року загальна кількість страхових компаній становила 477, в т.ч. СК "life" (життя) – 75 компаній (збільшилося на 6 компаній), СК "non-life" (не-життя) – 402 компанії (збільшилося на 13 компаній).

Динаміка основних показників діяльності страховиків у 1 кварталі 2007-2009рр.

Показники	1 кв.2007	1 кв.2008	1 кв.2009	Темпи приросту	
				1 кв.08/1 кв.07	1 кв.09/1 кв.08
Кількість договорів страхування¹, укладених протягом звітної періоду, одиниць					
Кількість договорів, крім договорів з обов'язкового особистого страхування від нещасних випадків на транспорті, у тому числі:	3 863 376	5 991 606	4 862 694	55,1%	-18,8%
- зі страхувальниками – фізичними особами	3 099 471	4 789 295	4 241 989	54,5%	-11,4%
- зі страхувальниками – юридичними особами	686 125	1 095 283	622 424	59,6%	-43,2%
Кількість договорів з обов'язкового особистого страхування від нещасних випадків на транспорті	26 095 241	159 532 848	130 094 399	511,3%	-18,5%
Страхова діяльність, млн.грн.					
Валові страхові премії	3505,8	5 360,0	4 677,2	52,9%	-12,7%
Валові страхові виплати	774,0	1 543,1	1 507,2	99,4%	-2,3%
Рівень валових виплат, %	22,1	28,8	32,2	30,4%	11,8%
Чисті* страхові премії	2459,3	3715	3 148,2	51,1%	-15,3%
Чисті* страхові виплати	674,1	1 469,8	1 396,5	118,0%	-5,0%
Рівень чистих виплат, %	27,4	39,6	44,4	44,5%	12,1%
Перестраховування, млн.грн.					
Сплачено на перестраховування, у тому числі:	1 296,2	2023,7	1 840,4	56,1%	-9,1%
- перестраховикам-резидентам	1 046,5	1 645,0	1 529,0	57,2%	-7,1%
- перестраховикам-нерезидентам	249,7	378,7	311,4	51,7%	-17,8%
Виплати, компенсовані перестраховиками, у тому числі:	122,1	116,2	168,4	-4,8%	44,9%
- перестраховиками-резидентами	22,2	42,9	110,7	93,2%	157,9%
- перестраховиками-нерезидентами	99,9	73,3	57,7	-26,6%	-21,3%
Отримані страхові премії від перестраховальників-нерезидентів	18	57,7	37,4	220,6%	-35,2%
Виплати, компенсовані перестраховальникам-нерезидентам	110	294,06	224,4	167,3%	-23,7%
Страхові резерви, млн.грн.					
Обсяг сформованих страхових резервів, у тому числі:	5 537,50	8 443,5	9 713,3	52,5%	15,0%
- резерви зі страхування життя	673,00	1 080,8	1 588,4	60,6%	47,0%
- технічних резервів	4 864,5	7 362,7	8 124,9	51,4%	10,4%
Активи страховиків та статутний капітал, млн.грн.					
Загальні активи страховиків	23 967,8	32 691,2	39 636,4	36,4%	21,2%
Активи, визначені ст. 31 Закону України „Про страхування”	16 089,0	19 490,8	22 774,9	21,1%	16,8%
Обсяг сплачених статутних фондів	8 655,6	11 065,1	12 967,5	27,8%	17,2%

¹ За поданими звітами страховиків, договори в розрізі укладених з фізичними та юридичними особами при їх доданку містять незначну розбіжність із загальною кількістю.

1. Кількість страхових компаній (таблиця 2).

Станом на **31.03.2009** кількість страхових компаній (СК) становила **477** компаній (таблиця 2), що в порівнянні з 1 кв.2008 р. на 19 компаній більше (або на 4,1%). У тому числі на 6 збільшилася кількість СК "life" – до 75 компаній, та на 15 - СК "non-life", до 402 компаній. За 1 кв.2009 року не було включено жодної компанії з іноземними інвестиціями.

Таблиця 2

Кількість страхових компаній	на кінець року		на кінець кварталу		
	2007	2008	1 кв.07	І кв.08	І кв.09
Загальна кількість	446	469	426	458	477
в т.ч. СК "non-life"	381	396	366	389	402
в т.ч. СК "life"	65	73	60	69	75
Виключено з Держреєстру протягом періоду	19	22	9	5	1
в т.ч. СК "non-life"	18	22	9	5	1
в т.ч. СК "life"	1	0	0	0	0
Включено до Держреєстру протягом періоду	54	45	24	17	9
в т.ч. СК "non-life"	43	37	19	13	6
в т.ч. СК "life"	11	8	5	4	3

Скорочення: СК "non-life" – страхові компанії, що здійснюють страхування видів, інших ніж страхування життя, СК "life" - страхові компанії, що здійснюють страхування життя.

2. Структурні підрозділи страховиків у розрізі областей та їх показники діяльності (таблиця 3)

Таблиця 3

№ з/п	Місцезнаходження	Кількість філій по областях	Кількість дирекцій по областях	Кількість відділень по областях	Кількість представництв по областях	Страхові платежі (премії, внески), млн.грн	Страхові виплати та страхові відшкодування, млн.грн.
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Вінницька область	55	5	32	7	18,5	7,6
2	Волинська область	52	6	24	6	15,9	4,8
3	Дніпропетровська область	120	11	42	15	65,5	24,6
4	Донецька область	93	14	46	13	62,1	25,6
5	Житомирська область	45	7	27	5	12,5	5,5
6	Закарпатська область	43	6	22	7	21,0	6,3
7	Запорізька область	92	12	46	8	45,7	18,1
8	Івано-Франківська область	48	5	26	8	14,8	4,9
9	Київська область	47	3	35	3	22,8	10,9
10	Кіровоградська область	41	5	23	6	10,1	6,0
11	м. Київ	106	15	39	10	256,9	154,6
12	Луганська область	94	6	37	12	31,9	468,2
13	Львівська область	102	8	48	9	48,0	19,6
14	Миколаївська область	48	7	26	5	18,9	8,0
15	Одеська область	77	9	54	11	47,0	22,9
16	Полтавська область	60	7	37	9	19,1	7,1
17	Рівненська область	44	5	25	6	16,3	3,8
18	Сумська область	43	5	26	5	10,3	3,2
19	Тернопільська область	40	5	24	5	11,7	3,6
20	Харківська область	69	6	42	9	35,2	17,0
21	Херсонська область	46	6	27	6	12,5	5,6
22	Хмельницька область	49	6	31	9	13,2	5,6
23	Черкаська область	46	6	26	8	14,8	6,9
24	Чернівецька область	32	4	14	5	8,7	3,6
25	Чернігівська область	62	5	27	4	12,8	4,5
26	Автономна Респ.Крим	78	14	33	9	29,9	12,6
	в т.ч. м. Севастополь	12	5	2	2	6,8	3,6
	Всього за 1 кв.2009р.	1632	188	839	200	876,2	861,0
<i>Для порівняння дані за 1 кв.2008 року:</i>							
	Всього за 1 кв.2008р.	1379	172	674	203	1 191, 8	377,6
	<i>Відхилення (1кв.2009 – 1кв.2008)</i>	<i>253</i>	<i>16</i>	<i>165</i>	<i>-3</i>	<i>-315,6</i>	<i>483,5</i>

На кінець 1 кв.2009 року за даними таблиці 3 кількість філій, дирекцій та відділень продовжила зростати в порівнянні з аналогічним періодом 2008 року. Разом з тим, обсяги надходжень страхових премій значно скоротилися (на 26,5%), тоді як обсяги страхових виплат та відшкодувань навпаки зросли (на 128,0%).

3. Страхові премії

Загальна (валова) сума страхових премій, отриманих страховиками від страхування та перестраховування ризиків (від страхувальників та перестраховувальників), за січень-березень 2009 року становила **4 677,2 млн. грн.**, з них:

- 1 529,0 млн.грн. (32,7%) становило внутрішнє перестраховування;
- 37,4 млн.грн. (0,8%) - премії, які надійшли від іноземних страховиків (перестраховувальників),
- решту – 3 110,7 млн.грн. (66,5%) становили премії від страхувальників.

Сума **чистих страхових премій** (валові премії за мінусом премій з внутрішнього перестраховування) становила **3 148,2 млн.грн.** (67,3% від валових страхових премій).

У порівнянні з аналогічним періодом 2008 року обсяги надходжень валових та чистих страхових премій у 1 кварталі 2009 року були значно меншими (рис.1)

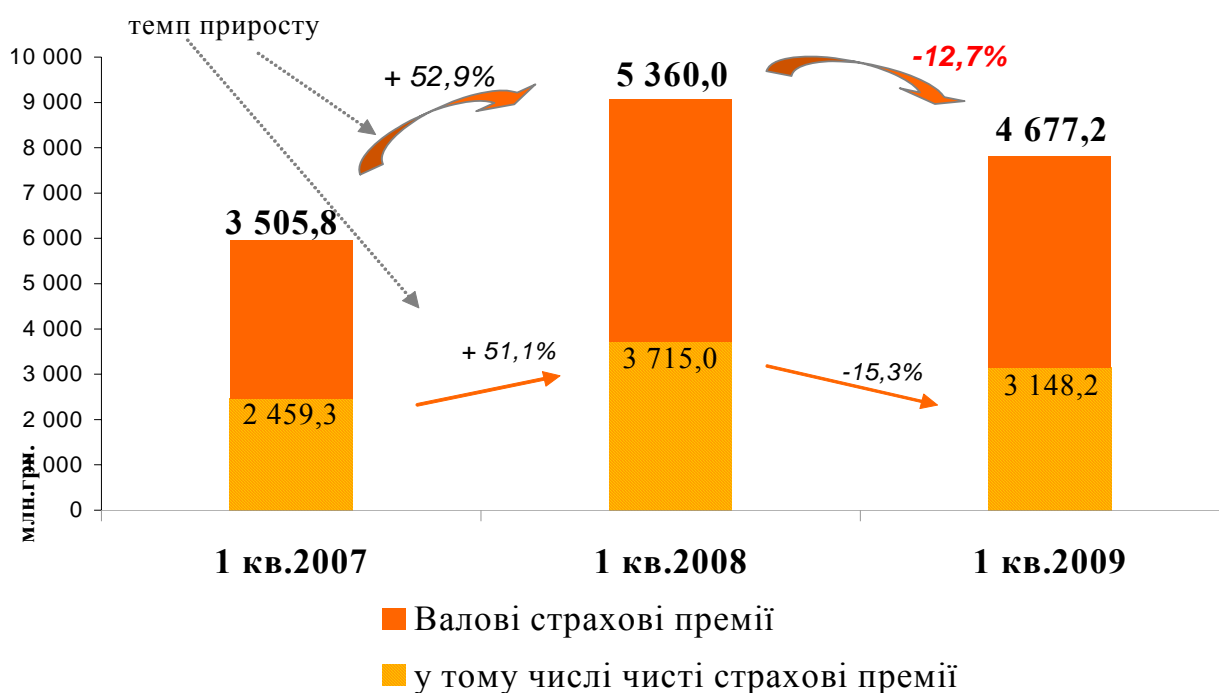

Рис.1. Динаміка страхових премій у 1 кв. 2007-2009рр.

За видами страхування найбільше уповільнення у валових страхових преміях спостерігалось за видами страхування іншими, ніж страхування життя (табл.5), що перш за все пов'язане з падінням надходжень з автострахування та інших майнових видів страхування (табл.4).

Таблиця 4

Валові страхові премії з видів страхування, надходження за якими у 1 кварталі 2009 року були найвищими та їх порівняння з аналогічним періодом 2008 року

№ п/п	Види страхування (ТОР)	1 кв.2008		1 кв.2009		Темпи приросту валових премій
		млн.грн.	Питома вага	млн.грн.	Питома вага	
1.	наземного транспорту (автострахування)	1 181,9	22,1%	842,7	18,0%	-28,7%
2.	кредитів (у т.ч. відповідальності позичальника за непогашення кредиту)	249,4	4,7%	793,0	17,0%	218,0%
3.	страхування майна (іншого, ніж у п.5-9 закону)	750,4	14,0%	672,8	14,4%	-10,3%
4.	фінансових ризиків	917,6	17,1%	486,7	10,4%	-47,0%
5.	від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ	506,1	9,4%	428,9	9,2%	-15,2%
6.	обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за звичайними договорами)	367,4	6,9%	344,9	7,4%	-6,1%
7.	страхування життя	232,7	4,3%	206,9	4,4%	-11,1%
8.	медичне страхування (безперервне страхування здоров'я)	195,4	3,6%	206,8	4,4%	5,8%
9.	вантажів та багажу (вантажобагажу)	350,8	6,5%	192,8	4,1%	-45,0%
	Всього по вказаних видах страхування	4 751,7	88,7%	4 175,6	89,3%	-12,1%
	Всього по ринку (всі види страхування)	5360,0	100,0%	4677,2	100,0%	-12,7%

За даними таблиці 4, найбільші обсяги страхових премій надходять за договорами автострахування.

Концентрація ринку у 1 кварталі 2009 року щодо частки перших СК (Тор) за надходженнями валових страхових премій представлена у таблиці 5. Так, незважаючи на велику кількість компаній, реально на ринку основну частку валових премій акумулюють 50 СК "non-life" (78,8% премій) та 10 СК "life" (83,1% премій).

Таблиця 5

Перші (Тор)	страхування життя		страхування "не-життя"	
	Надходження премій (млн.грн.)	Частка на ринку %	Надходження премій (млн.грн.)	Частка на ринку %
Тор 3	116,7	56,1%	787,3	17,6%
Тор 10	172,6	83,1%	1 692,5	37,8%
Тор 20	194,2	93,5%	2 519,8	56,3%
Тор 50	207,8	100,0%	3 525,8	78,8%
Тор 100	х	х	4 128,8	92,3%
Тор 200	х	х	4 428,5	99,0%
Всього	207,8*	100,0%	4 474,3*	100,0%

* надходження вказані без вирахування від'ємного результату по надходженнях (внаслідок повернення коштів), що мали окремі компанії: -0,9 млн.грн. сукупно по страхуванню життя та -4,0 з видів „не-життя”)

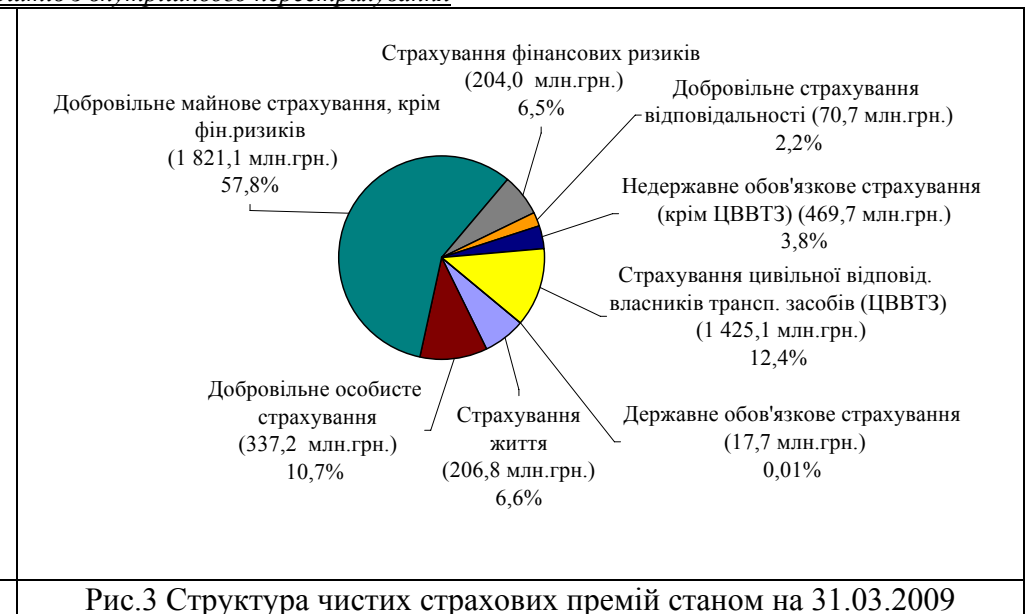
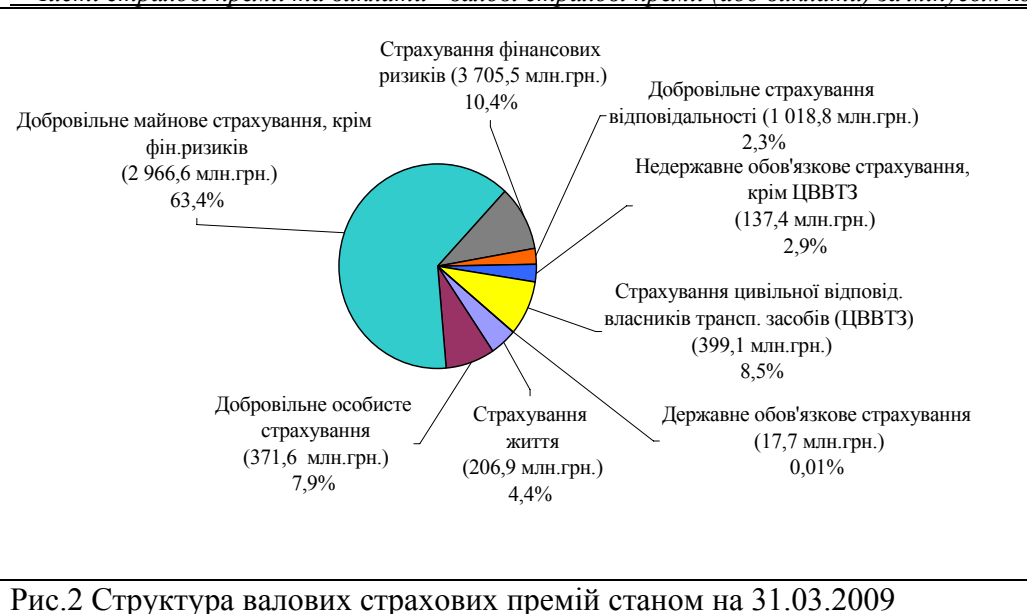
Страхові премії за видами страхування за 1 кв. 2008 р. та 1 кв. 2009 р. (обсяги, структура та темпи приросту) представлені у таблиці 6. За даними цієї таблиці, традиційно, значну частку в ринку (в загальних валових преміях з усіх видів страхування) займали види добровільного майнового страхування, а саме – 67,3% у 1 кв. 2009р. (74,6% у 1 кв. 2008р.).

Таблиця 6

Страхові премії за видами страхування за 1 кв. 2008 р. та 1 кв. 2009 р. (обсяги, структура та темпи приросту)

Види страхування	Страхові премії, в млн.грн.				Структура страхових премій				Темпи приросту страхових премій	
	Валові		Чисті*		Структура валових		Структура чистих*		Валових премій	Чистих премій
	1 кв.08р.	1 кв.09р.	1 кв.08р.	1 кв.09р.	1 кв.08р.	1 кв.09р.	1 кв.08р.	1 кв.09р.	1 кв.2009/1 кв.2008	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Страховання життя	232,7	206,9	232,7	206,8	4,3%	4,4%	6,3%	6,6%	-11,1%	-11,1%
Види страхування, інші ніж страхування життя, у тому числі:	5 127,3	4 470,3	3 482,3	2 941,4	95,7%	95,6%	93,7%	93,4%	-12,8%	-15,5%
Добровільне особисте страхування	360,2	371,6	346,1	337,2	6,7%	7,9%	9,3%	10,7%	3,2%	-2,6%
Добровільне майнове страхування	3 999,4	3 453,3	2 500,7	2 025,1	74,6%	73,8%	67,3%	64,3%	-13,7%	-19,0%
- в тому числі страхування фінансових ризиків	917,6	486,7	370,5	204,0	17,1%	10,4%	10,0%	6,5%	-47,0%	-44,9%
Добровільне страхування відповідальності	182,3	108,6	79,0	70,7	3,4%	2,3%	2,1%	2,2%	-40,4%	-10,5%
Недержавне обов'язкове страхування	583,5	536,5	554,6	508,1	10,9%	11,5%	14,9%	16,1%	-8,1%	-8,4%
- в тому числі страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів	411,5	399,1	400,0	388,9	7,7%	8,5%	10,8%	12,4%	-3,0%	-2,8%
Державне обов'язкове страхування	1,9	0,3	1,9	0,3	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	-84,2%	-84,2%
ВСЬОГО (всі види страхування)	5 360,0	4 677,2	3 715,0	3 148,2	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	-12,7%	-15,3%

* Чисті страхові премії та виплати - валові страхові премії (або виплати) за мінусом коштів з внутрішнього перестраховання

4. Страхування фізичних осіб

Від страховальників-фізичних осіб у 1 кв.2009р. надійшло страхових премій 1 335,8 млн.грн. (28,6% від загальних валових премій). Близько половини всіх премій від громадян (43,4%) становили премії від страхування наземного транспорту (579,8 млн.грн.). А також, з інших видів (найбільші надходження від громадян) - страхування обов'язкової цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за внутрішніми та зовнішніми договорами) надійшло 293,8 млн.грн. (22,0% відповідно), а також сукупно за видами добровільного особистого страхування – 162,2 млн.грн. (12,1% відповідно).

Виплачено страхових виплат/відшкодувань страховальникам-фізичним особам у 1 кв.2009р. 749,2 млн.грн. (49,7% від загальних валових виплат). Основна частина виплат (73,0%) здійснена за договорами страхування наземного транспорту (547,2 млн.грн.). Зі страхування обов'язкової цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за внутрішніми та зовнішніми договорами) фізичним особам виплачено 109,5 млн.грн. (14,6% відповідно).

Рівень страхових виплат за договорами, укладеними з фізичними особами, постійно зростає та за результатами 1 кварталу 2009 року становив 56,1% (рис.3), в основному внаслідок збитковості автострахування, де було виплачено відшкодувань 94,4% у співвідношенні до отриманих премій з цього виду.

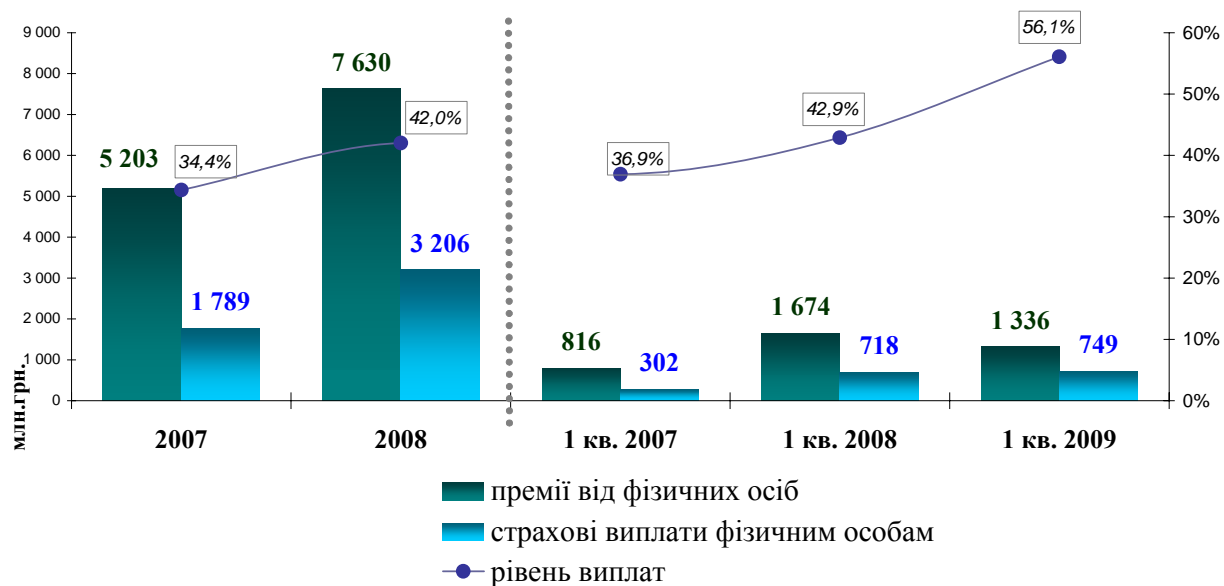

Рис.4. Страхування фізичних осіб (премії, виплати, та рівень виплат) у 2007-2008рр. та у 1 кв. 2007-2009рр.

5. Страхові виплати/відшкодування

Загальна (валова) сума страхових виплат за договорами страхування та перестраховування за січень-березень 2009 року становила **1 507,2 млн.грн.**

Основну частину валових страхових виплат здійснено за такими видами страхування:

- 681,7 млн.грн. (або 45,2% від загальних виплат) із страхування наземного транспорту;
- 350,6 млн.грн. (або 23,3% відповідно) із страхування фінансових ризиків;
- 144,6 млн.грн. (або 9,6%) із страхування обов'язкової цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за внутрішніми та зовнішніми договорами).

Обсяг *чистих страхових виплат* (валові виплати, зменшені на суму виплат перестраховальникам-резидентам) становив **1 396,5 млн.грн.**

Рівень страхових виплат: рівень валових виплат – 32,2%, рівень чистих страхових виплат – 44,4%, рівень виплат фізичним особам – 56,1%.

У порівнянні з аналогічним періодом 2008 року, обсяги валових та чистих страхових виплат у 1 кварталі 2009 року були значно меншими (рис.4). Так, темпи приросту валових страхових виплат у 1 кв.2009 знизилися на 2,3% порівняно до 1 кв.2008 року, а чистих до -5%.

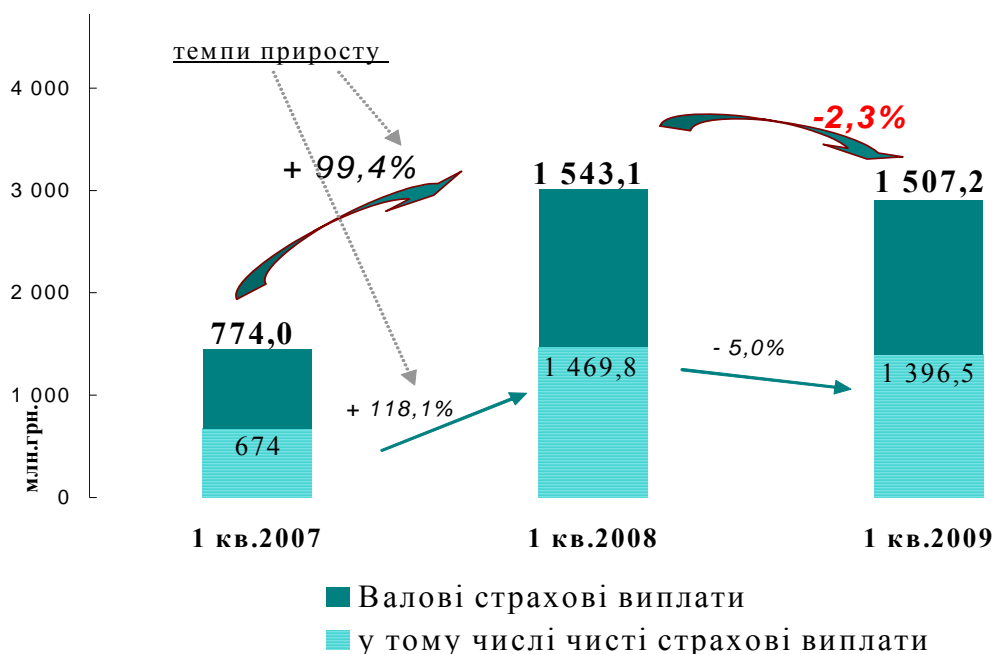

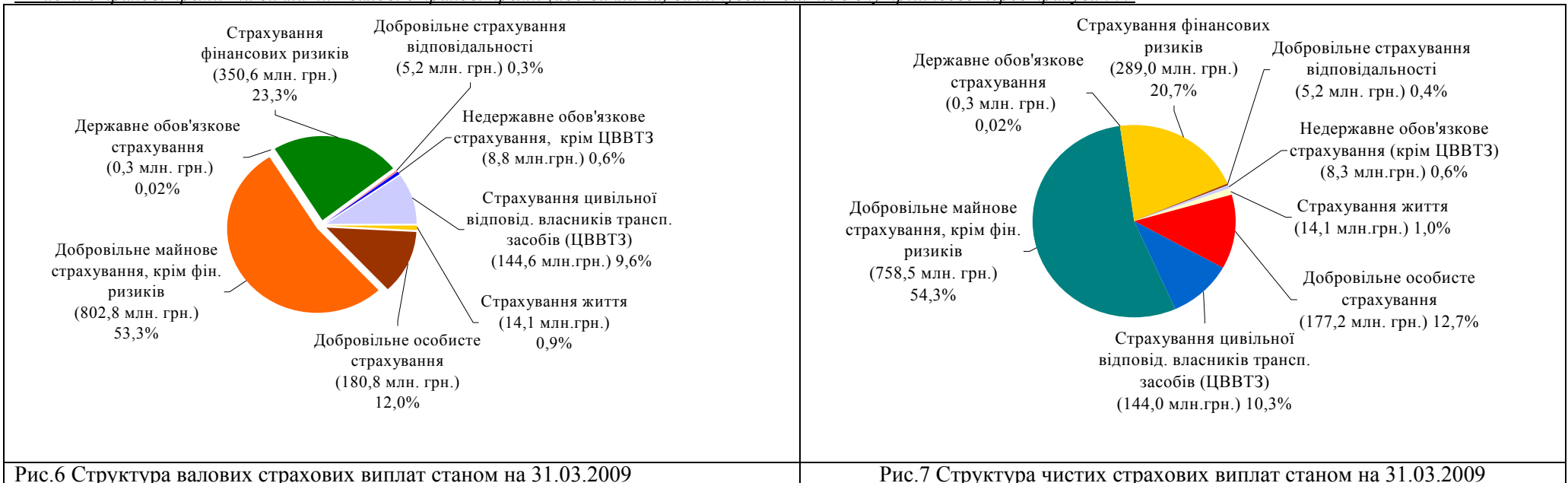
Рис.4. Динаміка страхових виплат у 1 кв. 2007-2009рр.

Страхові премії за видами страхування за 1 кв. 2008 р. та 1 кв. 2009 р. (обсяги, структура та темпи приросту) представлені у таблиці 7.

Страхові виплати за видами страхування 1 кв. 2008 та 1 кв. 2009рр. (обсяги, структура та темпи приросту)

Види страхування	Страхові виплати, в млн.грн.				Структура страхових виплат				Темпи приросту страхових виплат	
	Валові		Чисті*		Структура валових		Структура чистих*		Валових виплат	Чистих виплат
	1 кв.08р.	1 кв.09р.	1 кв.08р.	1 кв.09р.	1 кв.08р.	1 кв.09р.	1 кв.08р.	1 кв.09р.	1 кв.2009/1 кв.2008	1 кв.2009/1 кв.2008
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Страховання життя	7,2	14,1	7,2	14,1	0,5%	0,9%	0,5%	1,0%	95,8%	95,8%
Види страхування, інші ніж страхування життя, у тому числі:	1 535,9	1 493,1	1 462,6	1 382,5	99,5%	99,1%	99,5%	99,0%	-2,8%	-5,5%
Добровільне особисте страхування	134,7	180,8	134,0	177,2	8,7%	12,0%	9,1%	12,7%	34,2%	32,2%
Добровільне майнове страхування	1 283,2	1 153,4	1 211,2	1 047,5	83,2%	76,5%	82,4%	75,0%	-10,1%	-13,5%
- в тому числі страхування фінансових ризиків	482,9	350,6	444,0	289,0	31,3%	23,3%	30,2%	20,7%	-27,4%	-34,9%
Добровільне страхування відповідальності	6,5	5,2	6,4	5,2	0,4%	0,3%	0,4%	0,4%	-20,0%	-18,8%
Недержавне обов'язкове страхування	109,7	153,4	109,2	152,3	7,1%	10,2%	7,4%	10,9%	39,8%	39,5%
- в тому числі страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів	108,3	144,6	107,8	144,0	7,0%	9,6%	7,3%	10,3%	33,5%	33,6%
Державне обов'язкове страхування	1,8	0,3	1,8	0,3	0,1%	0,0%	0,1%	0,0%	-83,3%	-83,3%
ВСЬОГО (всі види страхування)	1 543,1	1 507,2	1 469,8	1 396,6	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	-2,3%	-5,0%

* Чисті страхові премії та виплати - валові страхові премії (або виплати) за мінусом коштів з внутрішнього перестраховання.

5.1. Рівень страхових виплат за видами страхування

Рівень валових страхових виплат (відношення валових виплат до валових премій) за 1 кв. 2009 року становив 32,2% (табл.8). Високий рівень валових страхових виплат (більше 30%) спостерігався сукупно за видами у формі: добровільного особистого страхування – 48,7% (за 1 кв.2008р. – 37,4%), добровільного майнового страхування – 33,4% (за 1 кв.2008р. – 32,1%), а також державного обов'язкового страхування – 100% (за 1 кв.2008р.– 94,7%).

Таблиця 8

Види страхування	Рівень страхових виплат			
	Рівень валових виплат		Рівень чистих виплат	
	1 кв.08р.	1 кв.09р.	1 кв.08р.	1 кв.09р.
1	2	3	4	5
Страхування життя	3,1%	6,8%	3,1%	6,8%
Види страхування інші, ніж страхування життя, у тому числі:	30,0%	33,4%	42,0%	47,0%
Добровільне особисте страхування	37,4%	48,7%	38,7%	52,6%
Добровільне майнове страхування	32,1%	33,4%	48,4%	51,7%
- в тому числі страхування фінансових ризиків	52,6%	72,0%	119,8%	141,7%
Добровільне страхування відповідальності	3,6%	4,8%	8,1%	7,4%
Недержавне обов'язкове страхування	18,8%	28,6%	19,7%	30,0%
- в тому числі страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів	26,3%	36,2%	27,0%	37,0%
Державне обов'язкове страхування	94,7%	100,0%	94,7%	100,0%
ВСЬОГО (всі види страхування)	28,8%	32,2%	39,6%	44,4%

Рівень чистих страхових виплат (відношення чистих виплат до чистих премій) за 1 кв. 2009 року становив 44,4% (у 1 кв.2008р. – 39,6%).

Високий рівень чистих страхових виплат станом за 1 кв. 2009 року спостерігався за добровільного особистого страхування – 52,6% (за 1 кв.2008р. – 38,7%), а також за видами добровільного майнового страхування – 51,7% (за 1 кв.2008р. – 48,4%).

Рівень чистих страхових виплат перевищує рівень валових, оскільки при розрахунку не враховуються частки страхових виплат, що сплачуються за договорами внутрішнього перестраховання ризиків та частки страхових премій, які сплачені за операціями внутрішнього страхування. У державному обов'язковому страхуванні операції внутрішнього перестраховання не використовувалися, тому показник чистих страхових виплат з цього виду буде рівним валовому рівню страхових виплат.

6. Перестраховання

За січень-березень 2009 року на перестраховання сплачено **1 840,4** млн.грн. (у 1 кв.2008р. – 2 023,7 млн.грн.), з них:

- перестраховикам-нерезидентам – 311,4 млн.грн.
(у 1 кв.2008р. – 378,7 млн. грн.),
- перестраховикам-резидентам – 1 529,0 млн.грн.
(у 1 кв.2008р. – 1645,0 млн. грн.).

У співвідношенні до валових страхових премій частка перестраховання станом на 31.03.09 становила 39,3% (у 1 кв.2008р. – 38,0%) (рис. 8):

- частка перестраховиків-нерезидентів – 6,7% (у 1 кв.2008р. – 7,1%);
- частка перестраховиків-резидентів – 32,7% (у 1 кв.2008р. – 30,9%).

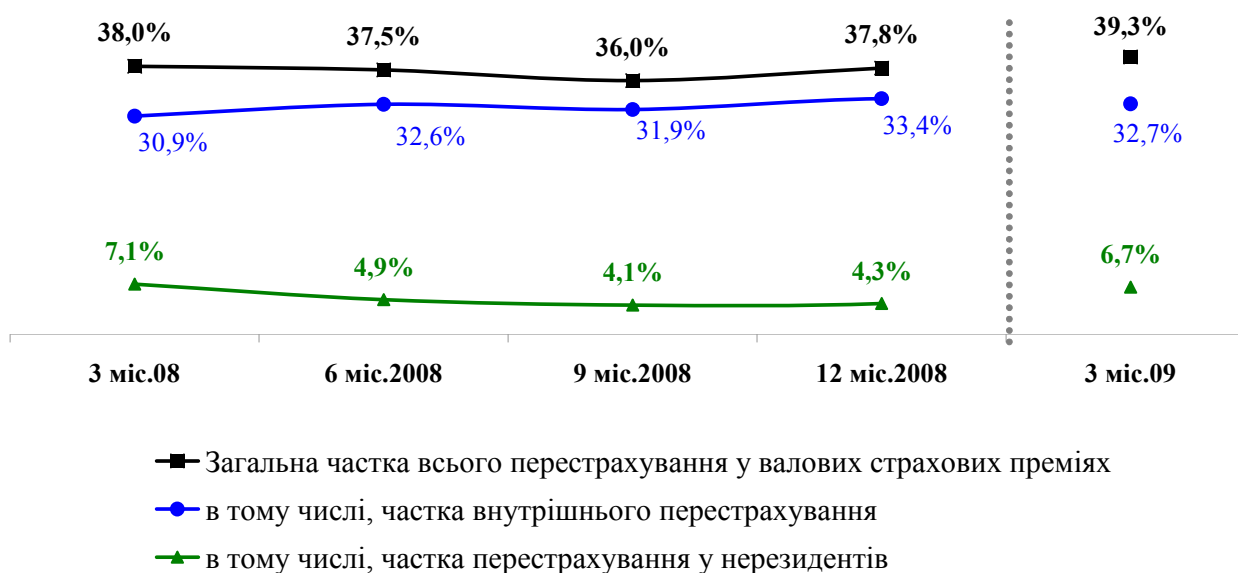

Рис.8 Частки страхових премій, сплачених на перестраховання у співвідношенні до валових страхових премій поквартально протягом 2008 -2009рр.

На рис.90 представлено структуру перестраховання ризиків у нерезидентів за 1 квартал 2009 року. Від загальної суми сплачених часток страхових премій на перестраховання нерезидентам (311,4 млн.грн.), найбільше сплачено до Сполученого королівства Великобританії (41,% із сплаченого нерезидентам або 130,4 млн.грн.); Німеччини (17,5% або 54,4 млн.грн.) та Російської Федерації (9,7% або 31,3 млн.грн.).

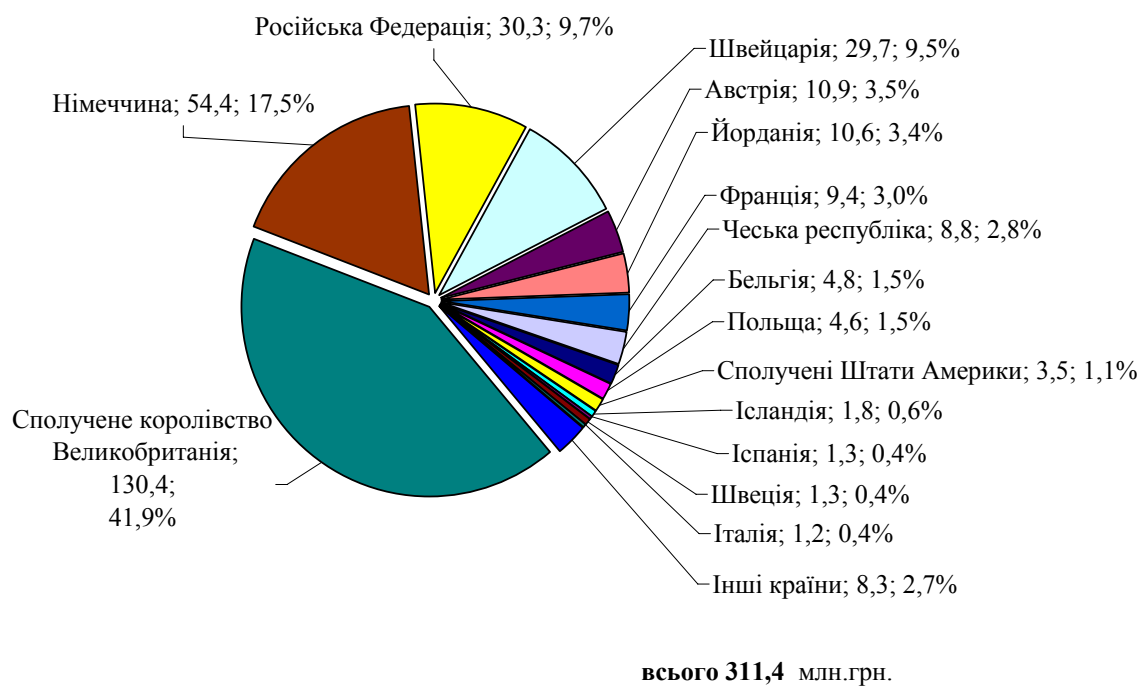

Рис.9 Країни перестраховання ризиків у нерезидентів станом на 31.03.2009 (в млн.грн. та в %)

6. Активи страховиків та сформовані страхові резерви

Активи та інвестиційна діяльність страховиків

Зростання обсягів страхової діяльності стало одним із факторів росту страхових резервів та активів (рис.10).

На 31.03.2009 величина активів становила:

- загальних активів 39,6 мільярдів гривень, що на 6,9 млрд.грн. перевищує показник станом на 31.03.2008;
- активів, які визначені статтею 31 Закону України „Про страхування”, 22,8 мільярдів гривень, що на 3,3 млрд.грн. перевищує показник станом на 31.03.2008.

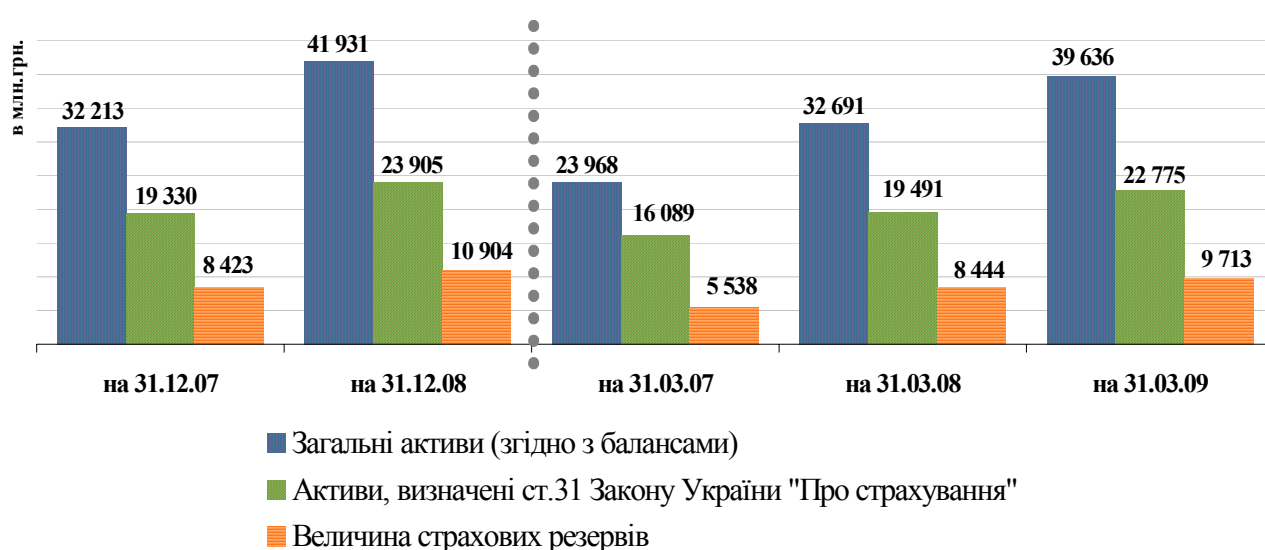

Рис.11 Динаміка активів та страхових резервів за 2007-2008рр. та на кінець 1 кварталу 2007-2009рр.

За 1 квартал 2009 року в порівнянні з 1 кварталом 2008 року зберігалася позитивна динаміка зростання активів страховиків (таблиці 9), зокрема загальні активи страховиків зросли на 21,2%.

Таблиця 9

Показники	За січень-березень 2008	За січень-березень 2009	Приріст	
	в млн..грн.	в млн..грн.	Темпи приросту	Абсолютний приріст
Загальні активи (згідно з балансами)	32 691,2	39 636,4	21,2%	6 945,2
Активи, визначені ст.31 Закону України "Про страхування"	19 491,1	22 774,9	16,8%	3 283,8
Величина страхових резервів	8 443,5	9 713,3	15,0%	1 269,8

2. Інвестиційна діяльність страховиків

Загальний обсяг сформованих страхових резервів станом на 31.12.08 становив 9 713,3 млн.грн., в тому числі:

- **резерви зі страхування життя** – 1 588,4 млн.грн.;
- **технічні резерви** – 8 124,9 млн.грн.

Розміщення страхових резервів має здійснюватися у відповідності до статті 31 Закону України „Про страхування”, якою визначено перелік активів за відповідними категоріями. Станом на 31.12.08 обсяг активів за визначеними законом категоріями становив 22 774,9 млн. грн., з них 9 713,3 млн. грн. становлять активи на покриття страхових резервів. У таблиці 10 та на рис.11 наведена структура загальних активів за визначеними законом категоріями.

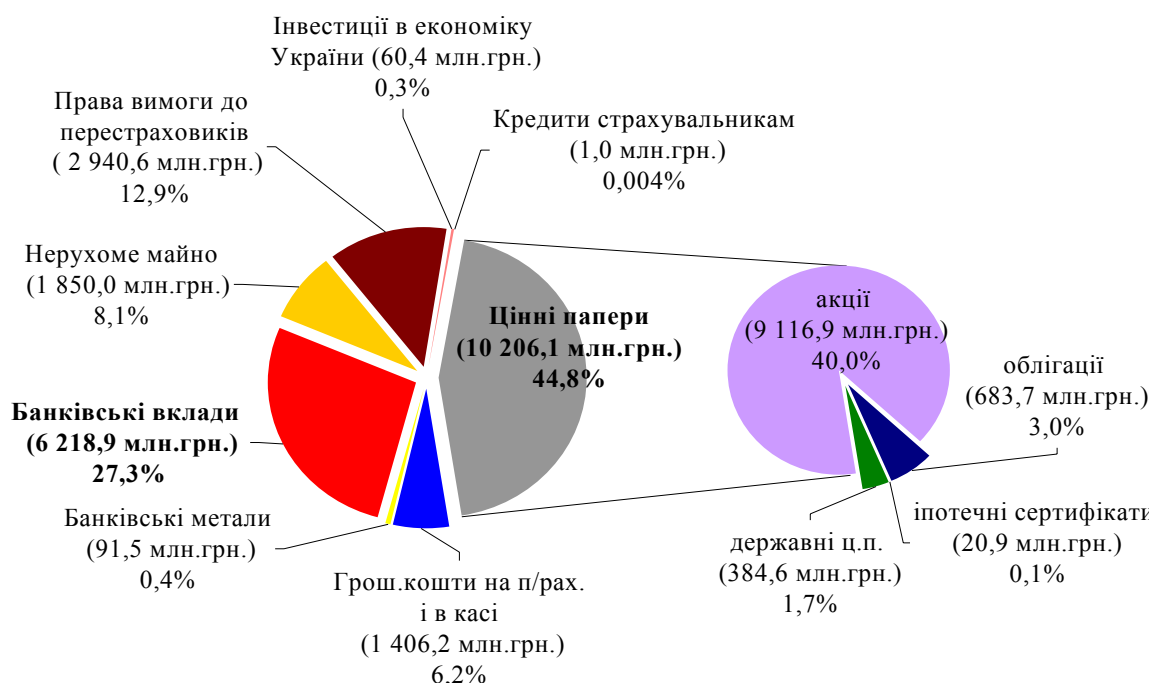

Рис.12 Структура активів за визначеними законом категоріями станом на 31.03.2009

На сьогодні головною проблемою для страховиків залишається недостатність ліквідних фінансових інструментів для проведення ефективної політики інвестування коштів. Особливо гострою є проблема забезпечення довгострокових зобов'язань за договорами страхування життя.

При цьому, за умов фінансової кризи, що зумовила нові виклики у стратегії інвестування активів страховиків, у окремих компаній виникають труднощі щодо повернення коштів з банківських депозитів. Крім того, переоцінка вартості інвестиційних активів через валютний, кредитний та інші ризики призведе до зменшення обсягів активів фінансових установ та як наслідок у окремих страховиків набуде критичного значення щодо здатності виконання своїх зобов'язань.

	Загальні активи			
	млн.грн.		Структура активів	
	на 31.03.08	на 31.03.09	на 31.03.08	на 31.03.09
Загальні активи по балансу	32 691,2	39 636,4	х	х
Категорії активів, визначені статтею 31 Закону України “Про страхування” для представлення страхових резервів				
Активи, визначені ст.31 Закону України „Про страхування”, у тому числі:	19 479,1	22 774,9	100,0%	100,0%
1) грошові кошти на поточних рахунках	1 601,1	1 395,3	8,2%	6,1%
у тому числі 1.1) в іноземній валюті	101,6	279,4	0,5%	1,2%
2) банківські вклади (депозити)	6 064,0	6 218,9	31,1%	27,3%
у тому числі 2.1) в іноземній валюті	755,5	1 741,0	3,9%	7,6%
3) банківські метали	73,9	91,5	0,4%	0,4%
4) нерухоме майно	1 135,9	1 850,0	5,8%	8,1%
5) акції	7 253,3	9 116,9	37,2%	40,0%
6) облігації	458,7	683,7	2,4%	3,0%
7) іпотечні сертифікати	5,2	20,9	0,03%	0,1%
8) цінні папери, що емітуються державою	167,8	384,6	0,9%	1,7%
9) права вимоги до перестраховиків	2 643,3	2 940,6	13,6%	12,9%
у тому числі 9.1) до перестраховиків - нерезидентів	701,2	646,5	3,6%	2,8%
10) інвестиції в економіку України за напрямками, визначеними Кабінетом Міністрів України *	65,7	60,4	0,3%	0,3%
у тому числі 10.1) розроблення та впровадження високотехнологічного устаткування, іншої інноваційної продукції, ресурсо- та енергозберігаючих технологій;	51,3	49,1	0,3%	0,2%
10.2) розвиток інфраструктури туризму;	5,6	7,8	0,03%	0,03%
10.3) добування корисних копалин;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.4) перероблення відходів гірничо-металургійного виробництва;	1,5	1,5	0,01%	0,01%
10.5) будівництво житла;	4,1	2,2	0,02%	0,01%
10.6) розвиток транспортної інфраструктури, у тому числі будівництво та реконструкція автомобільних доріг;	3,3	0,0	0,02%	0,0%
10.7) розвиток сектора зв'язку та телекомунікацій	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.8) розвиток ринку іпотечного кредитування шляхом придбання цінних паперів, емітованих Державною іпотечною установою.	0,0	0,0	0,0%	0,0%
11) кредити страхувальникам-громадянам, що видаються в порядку, визначеному Уповноваженим органом і погодженому з Національним банком України	0,9	0,9	0,004%	0,004%
12) довгострокові кредити для житлового будівництва, у тому числі індивідуальних забудовників, що використовуються у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України	0,1	0,1	0,001%	0,001%
13) готівка в касі	9,3	10,9	0,05%	0,05%

*Постанова Кабінету Міністрів України від 17.08.2002 № 1211 „Про затвердження напрямів інвестування галузей економіки за рахунок коштів страхових резервів”

У таблицях 11 та 12 представлено напрямки інвестування коштів страхових резервів активами відповідних категорій у розрізі технічних резервів та резервів зі страхування життя.

	<i>Технічні резерви</i>			
	<i>млн.грн.</i>		<i>структура</i>	
	<i>на 31.03.08</i>	<i>на 31.03.09</i>	<i>на 31.03.08</i>	<i>на 31.03.09</i>
Сформовані страхові резерви	8 443,5	9 713,3	100,0%	100,0%
- в тому числі технічні резерви	7 362,7	8 124,9	87,2%	83,6%
<i>Категорії активів, визначені статтею 31 Закону України “Про страхування” для представлення страхових резервів</i>				
Загальна сума активів, якими представлені технічні резерви, у тому числі:	8 070,4	8 994,4	100,0%	100,0%
1) грошові кошти на поточних рахунках	989,3	706,8	12,3%	7,9%
у тому числі 1.1) в іноземній валюті	55,1	69,2	0,7%	0,8%
2) банківські вклади (депозити)	3 746,7	3 075,0	46,4%	34,2%
у тому числі 2.1) в іноземній валюті	335,4	832,4	4,2%	9,3%
3) банківські метали	46,5	47,1	0,6%	0,5%
4) нерухоме майно	595,1	818,8	7,4%	9,1%
5) акції	840,1	2 055,7	10,4%	22,9%
6) облігації	72,5	101,3	0,9%	1,1%
7) іпотечні сертифікати	0,0	0,0	0,0%	0,0%
8) цінні папери, що емітуються державою	59,1	81,0	0,7%	0,9%
9) права вимоги до перестраховиків	1 664,7	2 055,0	20,6%	22,8%
у тому числі 9.1) до перестраховиків - нерезидентів	423,5	313,3	5,2%	3,5%
10) інвестиції в економіку України за напрямками, визначеними Кабінетом Міністрів України	48,3	46,3	0,6%	0,5%
у тому числі 10.1) розроблення та впровадження високотехнологічного устаткування, іншої інноваційної продукції, ресурсо- та енергозберігаючих технологій;	44,2	42,0	0,5%	0,5%
10.2) розвиток інфраструктури туризму;	0,0	2,1	0,0%	0,02%
10.3) добування корисних копалин;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.4) перероблення відходів гірничо-металургійного виробництва;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.5) будівництво житла;	4,1	2,2	0,1%	0,0%
10.6) розвиток транспортної інфраструктури, у тому числі будівництво та реконструкція автомобільних доріг;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.7) розвиток сектора зв'язку та телекомунікацій	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.8) розвиток ринку іпотечного кредитування шляхом придбання цінних паперів, емітованих Державною іпотечною установою.	0,0	0,0	0,0%	0,0%
11) кредити страхувальникам-громадянам, що видаються в порядку, визначеному Уповноваженим органом і погодженому з Національним банком України	0,0	0,0	0,0%	0,0%
12) довгострокові кредити для житлового будівництва, у тому числі індивідуальних забудовників, що використовуються у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України	0,0	0,0	0,0%	0,0%
13) готівка в касі	8,2	7,5	0,1%	0,1%

Таблиця 12

	<i>Резерви зі страхування життя</i>			
	<i>млн.грн.</i>		<i>структура</i>	
	<i>на 31.03.08</i>	<i>на 31.03.09</i>	<i>на 31.03.08</i>	<i>на 31.03.09</i>
Сформовані страхові резерви	8 443,5	9 713,3	100,0%	100,0%
- в тому числі резерви зі страхування життя	1 080,8	1 588,4	12,8%	16,4%
<i>Категорії активів, визначені статтею 31 Закону України “Про страхування” для представлення страхових резервів</i>				
Загальна сума активів, якими представлені резерви зі страхування життя, у тому числі:	1 200,6	1 505,1	100,0%	100,0%
1) грошові кошти на поточних рахунках	281,2	70,9	23,4%	4,7%
у тому числі 1.1) в іноземній валюті	8,5	10,9	0,7%	0,7%
2) банківські вклади (депозити)	368,2	637,5	30,7%	42,4%
у тому числі 2.1) в іноземній валюті	192,6	223,6	16,0%	14,9%
3) банківські метали	9,9	16,3	0,8%	1,1%
4) нерухоме майно	74,4	129,0	6,2%	8,6%
5) акції	85,9	75,7	7,2%	5,0%
6) облігації	179,1	146,5	14,9%	9,7%
7) іпотечні сертифікати	0,0	0,0	0,0%	0,0%
8) цінні папери, що емітуються державою	120,4	298,2	10,0%	19,8%
9) права вимоги до перестраховиків	74,1	121,9	6,2%	8,1%
у тому числі 9.1) до перестраховиків - нерезидентів	71,8	121,8	6,0%	8,1%
10) інвестиції в економіку України за напрямками, визначеними Кабінетом Міністрів України	7,0	7,3	0,6%	0,5%
у тому числі 10.1) розроблення та впровадження високотехнологічного устаткування, іншої інноваційної продукції, ресурсо- та енергозберігаючих технологій;	6,7	7,0	0,6%	0,5%
10.2) розвиток інфраструктури туризму;	0,2	0,3	0,02%	0,02%
10.3) добування корисних копалин;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.4) перероблення відходів гірничо-металургійного виробництва;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.5) будівництво житла;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.6) розвиток транспортної інфраструктури, у тому числі будівництво та реконструкція автомобільних доріг;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.7) розвиток сектора зв'язку та телекомунікацій	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.8) розвиток ринку іпотечного кредитування шляхом придбання цінних паперів, емітованих Державною іпотечною установою.	0,0	0,0	0,0%	0,0%
11) кредити страхувальникам-громадянам, що видаються в порядку, визначеному Уповноваженим органом і погодженому з Національним банком України	0,5	0,5	0,04%	0,03%
12) довгострокові кредити для житлового будівництва, у тому числі індивідуальних забудовників, що використовуються у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України	0,1	0,1	0,01%	0,01%
13) готівка в касі	0,0	1,2	0,0%	0,1%